

T A L

vid lantbrukshögskolans öppnande

den 1 november 1932.

[av prof. Chr. Barthel]

När man börjar att bygga något nytt, är det i själva verket i de flesta fall på gammal grund man bygger. Så är även fallet med vår lantbrukshögskola. Vi bygga här på Ultuna på gammal god kulturgrund, såväl i allmän bemärkelse som i avseende på lantbruksundervisning.

Endast några få tiotal meter från denna byggnad ligger ett forntida gravfält, varifrån härstammar några av de ^{rikaste och} värdefullaste föremål från mitten av järnåldern, som Statens Historiska Museum har i sin ägo. Det är det bekanta Ultunafyndet. Redan för nära ett och ett halvt årtusende sedan fanns alltså här, på denna plats, en högtstående kultur.

Det är ej min avsikt att nu giva en historisk överblick över Ultunas öden och utveckling genom tiderna. Jag vill blott nämna några enstaka viktiga data. Vi veta att å den gamla kungs-

ladugården Ultuna upprättades år 1848, ursprungligen på initiativ av dåvarande landshövdingen i Uppsala län, friherre R. von Kraemer, ett "centrallantbruksinstitut", som det då hette. Systeminstitutet på Alnarp upprättades förstsenare, nämligen 1862. De första 50 åren av Ultuna-institutets tillvaro ha utförligt skildrats av professor H. Juhlin Dannfelt i hans år 1899 utkomna arbete : "Ultuna Lantbruksinstitut 1848 -1898."

Institutets historia bär vittne om en ihärdig och oftast prövofylld strävan efter att undan för undan, trots ofta till synes oöverkomliga ekonomiska svårigheter, förbättra och utvidga de inre och yttre betingelserna för bedrivandet av en högre lantbruksundervisning efter ~~de gångna~~ ^{de senaste} tidernas krav. En rad framstående män ha givit av sina bästa krafter för uppnåendet av detta mål; jag vill endast nämna sådana namn som den redan omtalade landshövdingen von Kraemer, institutets egentlige skapare, vidare dess förste föreståndare, professorn Johan Arrhenius, den mångsidige vetenskapsmannen Hampus von Post och Herman Juhlin Dannfelt. Utom

som vi i dag kan se här ibland oss

Hampus von Post ha andra kända agrikulturkemister verkat här, såsom C.E.Bergstrand, sedermera professorn vid Norges lantbrukshögskola J.Sebelien samt K.A.Vesterberg. Såsom lärare i botanik märkes bland andra Th.M.Fries. Samtliga dessa verkade här vid institutet under 1800-talet. *De senaste rektorerna under innehavande*

*den förre under tiden 1902-18
den senare från 1928 till denna dag.*

är nämnda ha som behåll varit professorerna Gjöthörn och Simonson.
Under senare årtionden har behovet allt mer gjort sig gällande, även för jordbruket, av en statligt ordnad högskoleundervisning. Andra näringsgrenars behov i detta hänseende voro redan förut tillgodosedda.

År 1909 hemställde professorn H. Juhlin Dannfelt och landshövdingen T.Odelberg *se i riksdagens första kammare* samt godsägaren O.A.Berg och ingenjören O.Nylander *se i dess andra kammare*, att riksdagen måtte ingå till Kungl.Maj:t med hemställan om utredning och förslag rörande anordnande av lantbrukshögskoleundervisning. Riksdagen beslöt anhålla om den ifrågasatta utredningen, och Kungl. Maj:t tillkallade också år 1911 sakkunniga för att utreda och avgiva förslag i högskolefrågan. De sakkunnigas betänkande avlämnades

4

1913. Deras förslag gick ut på organiserandet av den högre lantbruksundervisningen såsom en agronomisk fakultet vid Uppsala universitet. ^{Den syntro. led. reserv. sig till förvarn för Lunds univ.} Förslaget vann emellertid föga anklång hos de myndigheter och korporationer som hade att yttra sig över detsamma. Uppsala universitet ställde sig dock förstående till saken. Världskrigets utbrott 1914 medförde givetvis att högskolefrågan, trots sin allmänt erkända aktualitet, sköts i bakgrunden för några år. 1919 förordade lantbruksstyrelsen, i yttrande över en av Sveriges allmänna lantbrukssällskap gjord framställning, om nyutredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, en förutsättningslös, allsidig och fullständig utredning av den betydelsefulla frågan. Hushållningssällskapens ombudsmöte år 1924 avlät till Kungl. Maj:t en skrivelse i detta ärende, däri bl.a. med styrka betonades, att det för jordbrukets utveckling vore nödvändigt, att detsamma finge åtnjuta stödet av en speciell högskola, såväl i vetenskapligt som i övriga avseenden fullt likvärdig med de läroanstalter, som upprättats till förkovran av andra näringar.

Det intresse för högskolefrågans snara lösning, som riks-

5

dagen redan förut ådagalagt, tog sig ett nytt uttryck vid 1926 års riksdag, då riksdagen med anledning av motion av herr Janne Nilsson i andra kammaren beslöt hos Kungl. Maj:t anhålla om en allsida- sidig utredning och förslag snarast möjligt rörande lämpligaste sätt för ordnande av den högre lantbruksundervisningen. Dåvarande jordbruksministern, professorn Paul Hellström, lät tillkalla nya sakkunniga, de s. k. Högre lantbruksundervisningssakkunniga, vilka året därpå, 1927, avgåvo sitt betänkande, i vilket de huvudlinjer uppdragits, enligt vilka lantbrukshögskolan i stort sett sedermera organiserats. I nämnda betänkande förekommer följande uttalande :

"Den högre utbildning i jordbruk och därmed sammanhängande kunskapsområden, som genom lantbruksinstitutens inrättande och påbyggnad kommit till stånd, har emellertid icke varit avsedd att kunna givas vare sig den reella fördjupning eller den vetenskapliga betoning, som endast en verklig högskoleundervisning kan åstadkomma".

6

De konsulentkurser som år 1911 inrättades såsom påbygg-
nader på instituten för att avhjälpa bristen på specialisering
på jordbruks- och husdjurslinjerna, ha aldrig riktigt motsvarat
vad man med dem avsett och hoppats.

Det bör emellertid, såsom även de sakkunniga framhålla,
ej läggas instituten till last, att de ej längre ansågos tillfreds-
ställa kraven på en högre lantbruksundervisingning i egentlig be-
märkelse. Institutet ha, med de ytterst blygsamma medel som stått
dem till buds, fyllt sin uppgift på ett erkännansvärt sätt och
säkerligen genom sin verksamhet i hög grad gjort sig förtjänta
av landets tacksamhet.

Genom 1931 års riksdagsbeslut blev äntligen lantbruks-
högskolan verklighet. Trots det svåra statsfinansiella läget
ha statsmakterna genom sina anslagsbeviljanden vid nyssnämnda
samt vid innevarande års riksdag visat sitt stora intresse för den
högre lantbruksundervisningens ordnande. Vid detta tillfälle bör
särskilt framhållas de stora förtjänster som den förutvarande och

den nuvarande jordbruksministern haft om högskolans tillkomst. Nuvarande statsrådet Sköld var ledamot av Högre Lantbruksundervisningssakkunniga och har utarbetat propositionen till 1931 års riksdag, och förutvarande statsrådet von Stockenström har nedlagt ett högst betydande och intresserat arbete på frågans förberedande och ^{sevära} vid dess riksdagsbehandling. Riksdagsbeslutet medförde samtidigt en radikal omorganisation och klyvning av Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, i det dess kemiska, bakteriologiska samt den växtfysiologiska delen av dess botaniska avdelning komma att uppgå i lantbrukshögskolan. Vilka åsikter man än kan hysa om det berättigade eller oberättigade i centralanstaltens styckning, så är det emellertid säkert att införlivande av de nyssnämnda forskningsavdelningarna med lantbrukshögskolan för denna måste komma att utgöra en ytterst betydelsefull och värdefull insats i dess vetenskapliga liv.

^{högskolans} I ~~det förslag till stadgar för högskolan, som f.n. är~~ ^{av} underställt Kungl. Maj:ts ^{avse} ~~prövning och stadfästelse~~ ^{stadfästelse}, lyder den första paragrafen på följande sätt:

"Lantbrukshögskolan har till uppgift att genom vetenskaplig forskning främja lantbrukets utveckling samt att meddela på vetenskaplig grund vilande undervisning i för lantbruket viktiga ämnen."

Detta innebär ej att högskolan har två skilda syften. En på vetenskaplig grund vilande undervisning förutsätter vetenskaplig forskning. Det är ju den vetenskapliga forskningens resultat, som genom undervisningen delgives dem, vilka såsom lantbrukslärare och konsulenter sedermera skola ha till uppgift att i lämplig form i vidare kretsar söka göra dessa resultat fruktbarande för vårt lands jordbruk. Det är forskningen som är högskolans ande och älv, det är den vetenskapliga kvaliteten hos högskolans lärare, som ger högskolan dess anseende och dess inre styrka. Naturligtvis spelar även högskolans vetenskapligt-tekniska utrustning en stor roll, och lantbrukshögskolekommittéerna ha därför även sökt att åt högskolan, sådan som den är tänkt när den en gång står färdig, giva en fullt modern och möjligast fullständig yttre utformning, men det är och förblir dock på lärarnas och

de studerandes egna, personliga insatser som undervisningens resultat i sista hand kommer att bero.

Till en början bliva de yttre betingelserna för arbetena vid högskolan ej så gynnsamma som önskligt vore. Detta har ej kunnat undvikas. Vi måste finna oss uti ett tvåårigt provisorium med avseende på lokaler och utrustning, innan den nya, stora institutionsbyggnaden står färdig och därefter det ^{slut-}~~statliga~~ inredandet av övriga byggnader kan komma till utförande. Vi få det säkert i åtskilliga avseenden mindre bekvämt under denna första tid, och vi komma ej att undgå att påminnas om att vi för närvarande leva i en svår ekonomisk depressionstid; men med det intresse och den goda vilja som jag vet att vi kunna påräkna hos högskolans lärare och som jag varmt hoppas och tror även är tillfinnandes hos de stud-erande, komma svårigheterna säkerligen att övervinnas.

Vi skola söka att göra undervisningen så effektiv och på samma gång så litet tröttande och enformig som möjligt. Liksom allt annat här i världen undergå även formerna för den högre undervisningen småningom förändringar. Den muntliga under-

skall ej endast meddelas i form av kateder-föreläsningar, utan även i form av seminarier och proseminarier, demonstrationer, excursioner etc. Övningarna skola vi söka att göra mera levande genom att till dem så at säga överflytta en del av föreläsningarna. Kompendier skola efter hand utarbetas av lärarna i de olika, viktigare ämnena och de studerande skola genom dessa olika medel sättas i tillfälle att i möjligaste utsträckning fördjupa och självständiggöra sina studier.

Genom att i möjligaste mån koncentrera de olika läroämnena vart för sig till ett begränsat tidsrum skola vi söka undvika ett samtidigt sysslande med allt för många ämnen.

Ett visst mångläseri kan dock ej undvikas. Amerikanaren Shepley säger i sitt bekanta arbete: "Agricultural Education in the United States", att lantbruket är vetenskapernas mötesplats. Det moderna lantbruket måste tillgodogöra sig vetenskapens rön från många olika områden. Grundstenarna i lantbruksvetenskapens byggnad äro matematik, fysik, kemi, geologi och biologi. På detta fundament uppbygges vidare en hel rad av discipliner såsom marklära, (meteorologi)

11

fysiologi, ärftlighetslära, mikrobiologi, växt- och djurpatologi, praktisk entomologi, vilka åter i sin tur bilda underlaget för de tillämpade ämnena, allmän jordbrukslära, växtodlingslära, kulturteknik, maskinlära, avels- och raslära, utfodringslära, lantbruksekonomi, mjölkhushållning m.m. Även den med lantbruksekonomien förenade handelsläran samt nationalekonomi och rättslära ingå i den högre lantbruksundervisningens program.

I detta sammanhang kan jag ej underlåta att påminna om, hurusom vetenskapliga fakta, som nu synas oss fullkomligt självklara, icke alltid varit detta, utan att de småningom utkristalliserats ur långa tiders arbeten av gångna forskargenerationer, och ofta under mödosam och hård kamp mot förut inrotade felaktiga åsikter. Forskare, sådana som Lavoisier, Berzelius, Davy, Liebig, Pasteur, Bomssingault och många flera av vetenskapens stormän ha lagt den grund, varpå sedan byggts vidare inom lantbruksvetenskapen.

När nu lantbrukaren kör sin traktor, sår sina högförädlade

med trampdöende medel

och betade utsäden, gödslar med konstgödning, fodrar sina djur enligt moderna utfodringsnormer och lyssnar till radions väderleksförut^{kanisbe}ägelse, så tänker han ~~sig~~ mera sällan på att allt detta ju ytterst är resultatet av vetenskaplig fysisk, kemisk och biologisk forskning.

För att högskolans utveckling skall gå i rätt riktning, måste olika former av samarbete äga rum mellan högskolan och vissa andra institutioner.

Ett sådant samarbete av mycket stor betydelse för högskolans verksamhet och utveckling, är samarbetet med universitetet. Universitetsmyndigheterna ha från början ställt sig synnerligen välvilligt till ett sådant samarbete, vilket visserligen i första hand kommer att bliva av betydelse för dem, som efter avlagd agronomexamen vilja fortsätta de vetenskapliga studierna för att avlägga agronomie licentiatexamen i sådana ämnen, där speciella lärarkrafter på det högre stadiet ej finnas vid högskolan, men även andra former av sam~~mar~~kan mellan högskolan och universi-

13

tetet äro tänkbara och önskvärda, och det är ju också sörjt för att förbindelsen med universitetet från början knytes fast därigenom att en representant för universitetet skall ha säte och stämma i högskolans styrelse.

Det må nu vara nog sagt om högskolans vetenskapliga uppgifter och mål.

En sak av den allra största betydelse för högskolans verksamhet är knytandet från början av nära förbindelser med den försöksverksamhet på lantbrukets område, som utövas av olika institutioner och sammanslutningar, i första rummet den blivande Statens Jordbruksförsöksanstalt, men även växtförädlingsanstalterna på Svalöv och Weibullsholm, Institutet för husdjursförädling, Mosskulturföreningen, Betes- och Vallföreningen, Jordbrukstekniska föreningen, Statens växtskyddsanstalt, avelsföreningarna, hushållningssällskapen, försöksringarna o.s.v. Det är att hoppas dels att dessa olika organs representanter komma att genom hållandet av fria föredrag vid högskolan framlägga resultat av arbetet

inom de nyssnämnda olika verksamhetsområdena, dels att kurser och möten i största möjliga utsträckning komma att förläggas hit till högskolan. Det är med ett ord nödvändigt att högskolan kommer att stå i kontakt med det betydelsefulla arbete, som försigår runt om i landet genom alla dessa olika organ för vårt jordbruks förkovran.

Det är också ur denna synpunkt värdefullt för högskolan att flera försöksinstitutioner såsom ^Y utsädesföreningens filial, *Centrala-
stallets hus-
djursförsök* Betes- och Vallföreningen, Jordbrukstekniska föreningen samt Statens redskapsprovningar äro förlagda till Ultuna. Stutligen disponerar ju högskolan Ultuna egendom för forsknings- och försöksändamål.

Lantbrukshögskolans uppgift är först och sist att gagna det svenska jordbruket, och det kan endast ske genom att högskolan så att säga öppnar fönster och dörrar utåt det praktiska livet. Redan i högskolans stadgar ha dessa strävanden i viss mån fått ett uttryck därigenom att det fastslagits att högskolans föreläsningar i viss omfattning äro offentliga. Detta är ej em tom

15

gest utan det är uttryck för en önskan, att vem som helst, som härför äger intresse, skall ha tillfälle att tillgodogöra sig den kunskap på lantbrukets skilda områden, som vid högskolan meddelas.

Genom dessa förbindelser såväl med jordbruksförsöksinstitutioner som med praktikens män skall högskolan få de för dess rätta utveckling nödvändiga impulserna utifrån.

Det kommer från början att ställas ganska stora krav på de studerandes flit och energi, och jag vill framhålla att detta, att vara vår lantbrukshögskolas första studenter, i och för sig medför vissa förpliktelser, även och ej minst ur den synpunkten, att det mycket beror på er goda vilja och på er förmåga och även på edert uppträdande, huruvida högskolans blivande studentkår från början skall få det anseende den bör ha. Ultuna lantbruksinstituts elevkår, vars upplösning den 20 oktober firades på ett särskildt anslående sätt, har till lantbrukshögskolans studentkår överlämnat ett såväl andligt som materiellt arbete. Högskolans studentkår kommer, när den hunnit konstitueras, säkerligen att med

tacksamhet mottaga och pietetsfullt förvalta detta arv. Det vore synnerligen önskvärt att även den goda kamratanda, som kännetecknat den gamla kåren, ginge i arv till den nya och att de bästa av den gamla kårens traditioner komme att fortleva hos den nya.

Våra grannländer ha ju redan sedan länge haft sina lantbrukshögskolor. Sverige har härvidlag varit på efterkälken, men då vi nu stå inför starten av vår egen, svenska lantbrukshögskola, äro vi väl alla överens därom, styrelse, lärare och studerande,

att vi från allra första början skola inrikta våra ansträngningar på att med förenade krafter bygga upp denna högskola på ett sådant sätt, att Sverige även på detta område skall veta att hävda sin rangplats bland nordens länder, och att högskolan kommer att bli av sådan betydelse för vårt lands jordbruk, att den 1 november 1932 för all framtid blir en bemärkelsedag i det svenska jordbrukets historia.

Till slut vill jag, i min egenskap av högskolans rektor, rikta ett tack till lantbrukshögskolekommittéens ordförande och ledamöter och samtidigt personligen giva uttryck åt den förhoppningen att jag även i fortsättningen måtte få komma i åtnjutande av samma välvilliga och verksamma stöd och uppmuntran som jag hittills rönt från deras sida.

Till högskolans lärare, mina ärade kolleger, ber jag att få framföra min personliga välkomsthälsning och min varma önskan och förhoppning att vårt gemensamma arbete för högskolans utveckling måtte komma att äga rum under ett gott och förtroendefullt samarbete, och jag hoppas också att de blygsamma och även delvis rätt besvärliga yttre förhållanden, under vilka vi den första tiden måste arbeta, och som jag redan i det föregående berört, ej skola komma att inverka hindrande på vår arbetslust och arbetsglädje. Vi få glädja oss åt vissheten om att allt detta sedan blir så mycket bättre.

Till eder, högskolans första studenter, skulle jag, utöver

vad jag redan förut sagt, vilja å högskolans vägnar framföra en välkomsthälsning och samtidigt uttrycka den förhoppningen att ni måtte finna intresse och trevnad i edert helt säkert krävande studiearbete här, samt att den äkta, goda kamratandan från början skall förena er och bliva den bästa stimulansen under arbetet och samvaron. Vi böra alla, lärare och studerande, ha känslan av att det på var och en av oss ankommer att i sin mån bidra till spridande och vidmakthållande av arbetstrevnad och arbetsglädje, till vår högskolas bästa.